

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Kuruluşu : Nisan 1938

SAYI: 54

1 MART 1945

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Basınevî

ABONA ŞARTLARI

sayısı (20)

Yıllığı 12 sayı olarak [240] kuruş

Mes'ul Müdür : NURİ UĞUR

İÇİNDEKİLER

	Sahife
1 — İkinci İnönü Ziya Ataman	1576
2 — Sıtmahlara Sağlık Öğütleri	1581
3 — Beşiktaş Muhafızı Müşir Hacı Hasan Paşa . Nazmi Tombuş	1584
4 — Deli Dumrul'un Azraile öfkelenişi (Şiir) . Basri Gocul	1590
5 — Kıskançlık Bahri Miyak	1592
6 — Minnik Kuş (Türkü) Sadi Leblebicioğlu	1597
7 — Özel Dilekçe (Şiir) İ. Haki Engin	1598
8 — Yerli Destanlar Lütfi Ünsal	1599
9 — Cönklerden derlemeler Eşref Ertekin	1515
10 — Vesikalar	

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Sayı : 54

1 Nisan 1945 Kuruluşu: Nisan 1938

İkinci İnönü

Ortaokul Müdürü
Ziya Ataman

Metris tepeden : 1-4-921

Saat : 6.30 sonrada Metris tepeden gördüğüm vaziyet : Gündüz-bey şimalinde, sabahdanberi sebat eden ve dümdar olması muhtemel bulunan bir düşman müfrezesi, sağ cenah grupunun tuarruziyle gayri muntazam çekiliyor. Yakından takip ediliyor. Hamidiye istikametine temas ve faaliyet yok. Bozüyük yanıyor. Düşman, binlerce maktulleriyle doldurduğu muharebe meydanını silâhlarımıza terketmiştir.

Grup Cephesi Kumandanı
İsmet

Dünya tarihinde eşi ender olan İkinci İnönü büyük zaferi, yaratıcısı olan eşsiz kahramanın ağzından ne büyük bir tevzu ile ifade olunmuştur. Halbuki :

İnönü zaferi, bir savaşımla utku ile taçlanmış bir safhası değil ölme mahkûm edilmiş bir milletin ters bahtını değiştiren bir mucize idi.

İnönü zaferi, hakkın zulme galebesi, ruhun maddeye üstünlüğü, ihtirasın imâna yenilgisidir.

Bu gaza, kahramanının namını "Tarihin kitabesi mehafirine kaydeden ve bütün milleti onun hakkında ebedî minnet ve şükranla sevken,, bir harika olmuştur. Metris tepede zafer şafakı sökerken binlerce düşman ölüleriyle dolu bu meydan şerefte milletimizin şaşaayı itilâ ile dolu ufku istikbalini,, de aydınlatıyordu.

Kahraman erlerimizin, subaylarımızın ve askerlerimizle avcu hatlarında omuz omuza vuruşan yüksek komutanlarımızın engin ruhlarından ve imanlarından fıskıran bu zafer güneşi, ufuklarımızdan her çeşit şüpheli gölgeyi ve korkunç karanlığı sildi uzaklaştırdı.

İnönünde 24 yıl evvel doğan o güneş, bu gün semalarımızın lekesiz maviliği içinde dünyanın hayranlıkla açılan gözlerini kamaştırmaktadır. O bir güneştir. Bizler onun halesiyiz. Onunla, yüreklerimize yaşama zevki, gözlerimize yükselme nuru, damarlarımıza "Türk,, sözünün ehedi ve ezeli müradifi olan "Kahramanlık,, ın ateşi doldu.

Ufuklarımız onun lekesiz alnının ışıklarından uzak kaldığı gün dünya güneşinin nurundan mahrum olacaktır.

Her gün bir İnönü zaferi yaratmak için İnönü'nün başımızda bulunmasından başka şeye muhtaç değildir.

Sıtmalılara Sağlık Öğütleri

Sıtmanın en keskin ilâcı ağızdan alınan (Atebrin) dir. Baygın ve ağızdan ilâç alamıyacak derecede bitgin hastalarda şırınga ile kullanılacak ilâç varsa da böyle bir zorlama olmadıkça sıtma ilâcı mutlaka ağızdan alınmalı ve (Atebrin) tercih edilmelidir.

★

Sıtmadan kurtulmak için (Atebrin) alındığı vakit bazı kerre deriye sarı bir renk verir; bunun hiç bir zararı ve mahzuru yoktur. Bir kaç gün içinde kendiliğinden geçer.

★

(Atebrin) in hiç bir zararı yoktur; sıtmaya tutulmuş olan herkes bu ilâçtan korkusuzca kullanabilir. Elverir ki, lüzumu kadar ve usulünde kullanılmış olsun.

★

Devlet sağlık müesseseleri ve daireleri, hükümet ve hastahane tabipleri; sıtma ile savaş teşkilâtına bağlı memurlar bütün sıtmalılara bedava (Atabrin) verirler ve nasıl kullanılacağını da tarif ederler.

★

Her eczanede sıtma ilâcı bulundurulması mecburidir. Ve eczanelerde sıtma ilâçları hükümetçe kararlaştırılan fiyat üzerinden satılır. Sıtma ilâcı bulundurmıyan eczaneler hakkında hükümet tarafından takibat yapılır.

★

Bedava sıtma ilâcı almak ve sıtmadan kurtulmak isteyenler sağ-

lık müesseselerine ve memurlarına baş vurmaldırlar. Parası ile sıtma ilâcı almak isteyenler eczanelere muracaat etmelidirler. Eczaneler lüzumu kadar sıtma ilâcı bulundurmak ve reçete istemeksizin herkese sıtma ilâcı vermek mecburiyetindedirler.

★

(Atabrin) yıllardan beri sıtmaya karşı kullanılmış ve kininden daha iyi sonuçlar vermiş bir ilâçtır. Bu günkü harpte, uzak doğuda, düşmandan maada sıtma ile de savaşmak zorunda kalan ordular sağlıklarını (Atabrin) le muhafaza etmektedirler.

★

(Atabrin) sıtma çeken büyüklere tok karnına günde üç hap almak üzere bir hafta müddetle verilir. Yani sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeğinden sonra birer tane "Atabrin,, alınır ve bir hafta böyle devam olunur.

★

8 ile 15 yaş arasındaki sıtmalı çocuklara "Atebrin,, öğle ve akşam yemeklerinden sonra birer tane olmak, günde iki sefer verilir. Ve bir hafta böyle devam olunur.

★

5 ile 8 yaş arasındaki sıtmalı çocuklara bir "Atabrin,, ikiye bölünerek yarısı öğle, yarısı akşam yemeğinden sonra verilir. Ve bir hafta devam olunur.

★

Süt çocuklarına ve 5 yaşına kadar olan çocuklara dörde bölünerek "Atabrin hapından iki parçası bir gün, iki parçası ertesı gün öğle ve akşam yemeklerinden sonra verilir. Yani günde yarım Atabrin tok karnına iki seferde verilmiş olur. Ve bir hafta böyle devam olunur.

★

"Atabrin,, teni beyaz olan bazı kimselerde deriyi ve göz akını

sarıya boyayabilir. Bunun sarılık hastalığı ile hiç bir ilgisi yoktur. Sadece boyadır. Bir kaç gün içinde vücuttan çıkar gider. Bakımsız kalmış sıtma ise beti benzi sonbahar yaprağı gibi soldurur ve insanda güç, kuvvet bırakmaz.

★

"Atebrin,, alıpta rengi sararanlar nihayet yüz kişide üç dört kişi kadardır. Bu sarılığın sıtma ile veya başka bir hastalıkla hiç bir ilgisi yoktur; yalnız ilâcın tesir eylediğini ve kana karıştığını gösterir.

Beşiktaş Muhafızı Müşir

HACI HASAN PAŞA

53. sayıdan

Nazım Tombuş

Diye haber göndermişti.

Sultan Hamidin bu sözleri çak samimi ve doğru idi. Hasan Paşanın en büyük meziyeti, vazifesine karşı olan sadakat ve rabıtası idi... Bunu herkes bilir ki, Hasan Paşa Sultan Hamidi derin bir muhabbetle meselâ tüfekçi Tahir Paşa, Gidiş Müdürü Hacı Mehmet Efendi, Esecıbaşı İsmet Bey, Tüfekçi Halil Bey, boşnak Kâmil Bey, Kahvecibaşı Ali Bey ve saire gibi taparcasına sevmemişti. Fakat onun şahsından ziyade makamına hürmet etmiş ve onun bir askeri sıfatı ile verdiği emirlere itaat eylemişti. Fakat bu itaatini, hiçbir zaman şuna veyahut buna zulüm derecesine çıkarmamış, mevkiini hiç kimsenin felâketi ile takviyeye çalışmamıştı.

Mitekim, Sultan Murat vefat ettikten sonra, (Veliht, Reşat Efendi) nin ehemmiyeti artmıştı. Sultan Hamit, artık karşı karşıya kaldığı bu, yegâne rakibine her şeyden fazla ehemmiyet veriyor, ona dair verilen jurnalları büyük bir dikkatle takip ediyordu. Bu sebeble, Hasan Paşanın da işi gücü artmıştı.

Etrafı bir sürü hafiyeler ile ihata olunmakla beraber (Reşat Efendi) nin arasına hariçle teması eksik değildi. Buna tavatsut eden de esvapçıbaşı (Sabit Bey) di, Hasan Paşa' bunu pekâlâ hissediyor. Fakat (Reşat Efendi) nin şahsı hakkında tam bir kanaat hâsil ettiği için, bu temaslara pek okadar ehemmiyet vermiyordu. Çünkü Reşat Efendi, hariçte teşkilât yapacak ve Sultan Hamidi devirerek onun makamına çıkacak kadar ne müteşebbis ve ne de cebbar bir adam değildi, Hükümdar kanından hâsil olan her adam gibi o da saltanatta haris olmakla beraber, velev bir defa olsun öyle bir teşebbüse

kıyam etmemiştir. Buna binaen Hasan Paşa, Reşat Efendiye kat'iyen tazyik etmemekle beraber Fehim Paşa vesaire gibi hafiyelerin verdikleri birçok jurnalların önünü almak suretile (Veliht) e iyilik bile ederdi.

Yalnız vazifesi dolayısıyla bütün Beşiktaş ve havalisinde çok sıkı bir inzibat tesis etmişti.

Hasan Paşanın, birçok kimseleri karakola kapıyarak dayak attığı doğrudur. Fakat bu dayak yiyen adamların ekserisi, hırsızlar, sarhoşlar ve yankesicilerden ibarettir. Bu gibi cürümlerden dolayı yakalanmış olan bir adam ele geçip de Hasan Paşaya getirilirse, Paşa bu adamı mahkemelere verip uzun uzun süründürmüyerek bir güzelce pataklar sonra da:

— Hadi bakalım... bir daha böyle şeyler yapma... Allah ıslah eylesin...

Diye, birde dua ederek serbest bırakırdı. Fakat bu dayak ve nasihat okadar müessir olurdu ki, ya o adam bir daha o gibi fenalıklar yapmaz veyahut, ebediyen Beşiktaş mintikasına ayak atmazdı. Her zabıta mintikasının bir takım gedikli (sabıkalı) ları olduğu halde, Beşiktaş mintikasında bu kabil şerirlerin yaşaması ve barınması imkân ve ihtimal haricinde idi.

Siyasî mücrim ve maznulara gelince, bunların Beşiktaş karakolunda, nöbetle dayak yediklerine, karakolun bodrumlarında çürütüldüklerine dair şayi olan rivayetler, birer yalandan ibarettir. Hasan Paşa karakolunda uzun müddet vazife ifa etmiş olan polis ve komiserlerin en bitaraflerinden icra ettiğimiz tahkiat tamamen bu neticeyi vermiştir. Esasen Hasan paşa karakolu, siyasî mücrimler için bir (transit merkezi) nden ibaretti. Ancak, ehemmiyetli bir siyasî hâdiseler olur da bunun faileri veyahut maznunlarının Yıldızda isticvabı lâzımgelirse, o zaman birkaç gün karakolda alakonur veyahut Yıldızdan gönderilen siyasî maznunlar, Zaptiye Nezaretine sevkolunurdu.

Hasan Paşa mümkün olduğu kadar siyasî hâdiselere temas etmekten uzak kalmak ister; ve temas ettiği hâdiselerde bir haksızlık olursa bütün kuvvetini sarfederek onun da önüne geçerdi.

Yunus Nadi ve (merhum) Müstecabi zade İsmet Beylerle rüfekaş bir (Cemiyeti Hafiye) teşkili töhmetille muhakeme ve nefyedildikten sonra, (Z.) Bey isminde bir genç aleyhinde müthiş bir jurnal verilmişti. O zamanlar, henüz kolağası rütbesinde olan Mektebi Tıbbiye Eczacıbaşı Refik Bey vasıtasıyla verilen bu jurnal, çok mühimdi jurnalı veren de (Z.) Beyin bir akardaşı idi. Bu jurnalda (Z.) Beye atfolunan cürümler, şunlardı:

1 — Z. Bey, Yunus Nadi ve Müstecabi zade İsmet Beyin en yakın ve mahrem arkadaşlarıdır.

2 — Aynı zamanda (mezkûr Cemiyeti Hafiye mensuplarından) dir.

3 — Şair Andelip (merhum) ile, Sirkeci'deki (Güneş) gazinosunda sık sık ve başbaşa vererek görüşmektedir.

4 — Hattâ, birçok geceler, Fatih civarında, Çırçır mahallesinde uzun saçlı (Avukat Cemil Bey) isminde bir zatın konağına gitmişler ve orada cemiyet işlerine dair (mahremâne) görüşmüşlerdir.

5 — Bu (Cemiyeti Hafiye) yi teşkil eden (hainler) her ne kadar (cezayı seza) larını bulmuşlarsa da, her nasılsa yakasını kurtaran (Z. Bey) daka hâlâ (teşebbüsâtı hainane) de bulunmakta ve hatta (Veliâht Reşat Efendi) ile menfiler arasında muhabereye vasıta olmaktadır.

Bu jurnal, ortalığı velleleyle vermişti... Bir gece yarısı Z. Bey Ayaşofyadaki evinde tevkif olunmuş ve yıldızla götürülmüştü. İsticvap uzunca sürdü. Buna binaen Z. Bey gündüzleri yıldızda istintak olunuyor, geceleri Beşiktaş karakolunda, ihtilâttan memnu bir halde, sıkı bir nezaret altında bulunduruluyordu.

Bir gün Hasan Paşa merak etti. Z. Beyle görüşmek istedi... Karakoldan içeri girilince sol tarafta ve kapının yanındaki odanın cadde tarafındaki üç köşeli minderde bağdaş kurarak oturan Hasan Paşa, (Z.) Beyi danına oturttu. Evvelâ, bir çok afakî şeyler konuşuldu. Sonra da:

— Anlat bakalım.. senden ne istiyorlar ?..

Diye sordu. Zavallı genç, günlerdenberi devam eden isticvaptan, bizar olmuştu. Hasan Paşanın tatlı dille sorduğu bu sual onun kalbin-

de derhal bir ümit doğurdu. Birdenbire Hasan Paşanın eline sarılarak:

— Aman Paşa babacığım, ne olursa senden olur.. Allah aşkına beni kurtar... Sana ebediyen minnettar olurum.

Dedi; ve Hasan Paşanın gösterdiği mertlik ve samimiyetten cesaret alarak, Yıldızdaki isticvap esnasında inkâr ettiği hakikatleri, paşaya birer birer itiraf etti.

Z. Bey, hakikaten o zamanın hür fikirli gençlerindendi. Avrupa'daki (Jön Türk) lerle münasebeti vardı. Sık sık (Güneş kırıathanesi) ne devam ediyor, bu (hür fikirli adamlar merkezi)nde en (şüpheli eşhas) ile konuşuyordu; hatta o aralık, tâ Avrupaya kaçmak istiyordu... Lâkin bahsolunan (Cemiyeti hafiye) den haberdar olmadığı gibi (veliâht) ile de bir alâka ve rabıtası yoktu.

Hasan Paşa, büyük bir safiyetle vaki olan bu itirafları dinlendikten sonra kaşlarını çattı :

— Sakın bunları kimseye söyleme.. Bir daha da bu gibi işlerle meşgul olma... Bu kadar embiyalar, evliyalar gelmiş, bu dünyanın hali ahvalini düzeltmemişler, Bu dolap böyle kurulmuş, böyle gider... Bizim zamanımızda, senin yaşında çocuklar, cami avlusunda ceviz oynarlardı. Neyine gerek senin böyle işler...

Dedi ve Z. Beyi tekrar odasına gönderdi... Ertesi günü öğleye doğru karakolun önünde kapalı bir araba durdu. Z. Beyi odasından indirdiler. Bu arabaya bindirdiler. Yanına bir komiser oturdu. Komiserin elinde bir zarf bulunuyordu. Bu vaziyeti görünce zavallı genç korktu:

— Hasan Paşa bana ihanet etti. Tatlılıkla beni söyletti söylediklerimin hepsini de Yıldızla haber verdi. Şimdi de sürgüne gidiyorum.

Diye düşünüyordu

Araba Dolmabahçeyi, Tophaneyi, Köprüyü, Babiâliyi geçti. (Zaptiye Nezareti) nin avlusundan içeri girdi. Artık (Z. Bey) in bütün şüpheleri tahakkuk etmişti. Hele beş on dakika sonra (Zaptiye Nazırı Şefik Paşa) nın huzuruna çıkarıldığı zaman, bütün bu şüphelerinin bir hakikat olduğuna kanaat kesbeyledi.

Zaptiye Nazırı Şefik Paşa, bir taraftan elindeki tezkereye, bir taraftan da öfkeli nazarlarla (Z. Bey) e bakıyordu, Tezkereyi bitirir bitirmez, zile bastı. İçeri giren yaveri (Zaptiye Binbaşısı Ramazan Ağa) ya emir verdi:

— Alın bunu, içerki odaya götürün. Bir berber celbedin. Saçlarını dibinden traş ettikten sonra, bana getirin.

Dedi

(Z. Bey) Nazırın odasına bitişik olan (hususî kâtipler) in odasına götürüldü. Derhal berber celbedildi; gür ve uzun saçları dibinden kestirildi. Tekrar Zaptiye Nazırının huzuruna götürüldü. Şefik Paşa altın gözlüklerinin üstünden bakan yorgun nazarlarla (Z. Bey) i süzdü. Zavallı gencin saçları makine ile kesilmiş ve fesi de kulaklarına kadar geçmişti. Onu bu halde görünce memnun oldu:

— Hah. İşte böyle olmalı. Nedir o, (con) lar gibi saç uzatmak, bir takım (din ve devlet düşmanları) nı taklide kalkışmak?. İyi şeylere özenin. Sayeî şahane tahsil ve tefeyyüz etmeye gayret gösterin.. Hasan Paşa, hakkınızda hüsnüşahadet ve şefaahat etmiş. Müşarünileyhin kefaleti üzerine sizi serbest bırakıyorum. Lâkin, her an (tahtı tarassut) ta bulunduracağım. Badema, jahvali meşkûk eşhas ile temas ettiğiniz... veyahut, yine saçlarınızı uzatarak (Con) luğa heveskârlık gösterdiğiniz vaki olursa, hakkınızda en şiddetli muamele yapılacağına emin olunuz.. Haydi bakayım, doğruca evine git. Güzel güzel mektebine devam et. (Şevketmeapefendimiz) e dua eyle ders yerinden başka bir şeyle meşgul olma.

Diye, uzunca bir nasihatten sonra (Z. Bey) i salıverdi. Zavallı genç, yirmi beş gün süren, ve güzel saçlarının kesilmesi ile hitama eren bu muazzap hayattan kurtularak, Zaptiye Nazaretinin kapısından çıkarken:

— Allah razı olsun, şu adamdan.. Boş yere günahımı almışım. Diyor ve çok merd Hasan Paşaya dua ediyordu.

Sayın üstad Ziya Şakirin yazısı burada bitiyor.
İkinci Abdülhamit tahttan indirildikten sonra Yıldızdaki jürnal

lar gözden geçirilmişti. Bu incelemede Hacı Hasan Paşayı suçlandırabilecek bir vesika elde edilememiştir.

Beşiktaş karakolunda yapıldığı söylenen işkence ve dayakların hırsız, haydut, yankesici makulesi kötü adamlara mahsus olduğu şahsî ve siyasî kanaatlerinden ötürü haysiyetli, namuslu kişilere böyle fena muamele yapılmadığı Şair Tefik Fikret merhumun başından geçen şu vak'a ile de gerçekleşiyor.

(314 — 315 senelerinde idi. Rober Koleç Müdürünün oğlu İstanbul bula gelmişti. Şerefine çay ziyafeti verilecekti. Fikret te refikası ile davetli idi. Mektebe giderlerken kendilerini takip eden bir polis hafiyesi jürnal etmiş, Fikreti Hasan paşa çağirttırmıştı. "Oğlum! Ben seni severim. Karını, kardeşini mektebe felân götürme, nene lâzım...", demiş, [1] hatırını hoş ederek serbest bırakmıştır. Ozamanlar; eşini erkek yanına ve hususî bir hıristiyan ve ecnebi cemiyeti içine çıkarmak ne demek olduğunu, bunun ehemmiyeti derecesini yaşlıca okuyucularımız takdir ederler sanırım. Meşrutiyet devrinde bile eşi ile ecnebi toplantısında bulunan bir Türk zabıtni Enver paşa ordu hizmetinden çıkarmıştı.

Hasan Paşanın nüfus kaydinde şöyle yazılıdır:

"Müşarünileyh 10 Teşrinisani 1320 senesinde Derseadette eceli mevudile vefat eylemiştir. Mevlâ garıkı rahmet eyleye amin.."

Beşiktaşta Barbaros türbesi yanına defnedilmişti. Yeni dikilen Barbaros anıtı çevresinde açılan meydan münasebetile mezarı buradan kaldırılmıştır.

SON

(1) Düşünce: Tefik Fikret hakkında çıkan nüshai mahsusaa.

Deli Dumrul'un Azrail'e öfkelenişi (*)

Duha Koca'nın oğlu pek dalaşkan bir erdi,
Oğuzlar, ad sanına "Deli Dumrul,, derlerdi.
Bir kuru çay üstüne bir köprü kurdurmuştu.
Ve kökrünün başına bekçi gibi durmuştu,
Geçenden otuz akça alırdı söve söve,
Geçmiyenden kırk akça alırdı döve döve.
Acaba Deli Dumrul niçin böyle ederdi?
Onun için ki: Var mı benden yeğreği, derdi,
Eğer varsa, sınaşsın, gücünü belli kılsın,
Eğer yoksa, erliğim Rum'a, Şam'a yayılsın...

★

Bir bölük oba kondu bir gün köprü yanına,
Kıydı ölüm meleği birisinin canına,
Birisi dedigimiz yavlak, yahşi bir yiğit!
Obalılar bir gezden yakageldiler ağıt:
(Oğull) diye çığırdı, (Kardaş!) diye ağlandı.
Deli Dumrul yalapta kılıcını bağlandı
Yanlarına seğırtti, dedi: Ayıtaşınız,
Köprümün çevresinde nedendir bu yasınız?
Bey yiğit içimizden yaşsız, doğuşlu bir er
Ölmüş bulunmaktadır, ağlaşırsız, dediler.

(*) Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanacak olan "Oğuzlama,, adlı on bin mısralık manzum destandan

Böyle deyinee; Dumrul, göz alarttı, kaş dürdü:
Bre, oncağzı, dedi, hangi kutsuz öldürdü?
Olümünü, dediler, ulurak Tanrı'dan bil,
Canını alagelen al kanatlı Azrail!
Deli Dumrul: be, dedi, Azrail ne kişidir?
Kan bürümüş gözüne, ah, görünürse bir
Yiğit canı almaklık ne imiş göstereyim,
Usu dağınık ise, tüm başına dereyim,
Anlasın ki, eylemez çılasınlığı bir pull!
Dahi evine döndü buradan Deli Dumrul...

Basri Gocul

Kıskançlık

Bahri Miyak

Mehtap, gökyüzünden, erimiş gümüş tozu zerrelere halinde yağıyordu. Şehir, bu nur yağmurunun yarı şeffaflığı içinde keskin gölgeler halinde oldukça uzaklardan görünüyordu. Bu esrarlı ışık sağnağının altında, Çorum, iri tüveyçli, müskir bir çiçek gibi renk ve koku içinde yüzüyordu. Şehrin üzerinde kesif, taze ve yapışkan bir sıra ve şarap kokusu esiyordu. Hoş bir rayiha ve toz ışıkla çizilmiş bu Eylül mehtabı, ahenkli bir ritimle besteleniyordu :

Şehrin ufuklarında, bir ormanın nemli ve çürümüş yaprak kokan hoşluğunda uçuşu eşini çağıran keklıkların ötüşlerini andırır, yumuşak, kadifemsi bir ses yankılar uyandırıyor :

“Kak, kuvak, kak, kak, kuvak !”

Tâ uzaklardan, sahici bir orkenstranın nağmeleri aksediyordu :

İşte birinci keman, ardından ikinci keman rüzgârın kıvrımlarına sarılarak sesleniyor, arada bir saksifonla bir obua, flitün ince ve rekrek sesini bastırıyor.

Hayır, bir sonbahar balosundan bahsetmiyorum. Bunlar, kınalı öküzlerin bağlardan sürükleyip getirdiği yorgun kağınların işde dallariyle örtülü ağır üzüm yığınları altında kopardığı çığlıklar, iniltiler, ahü vahlardır. Bu müessir beste, kuvvetli bir işde kokusuna bürünmüş, nazla esiyor.

Kağın çok büyük ve çift kanatlı bir kapının önünde durdu. Dar ve karanlık sokağa açılan kapının mustatili çerçevesinden parlak, keskin bir ay ışığı döküldü. Neşeli insanlar, kağını ağır ve ölçülü hareketlerle geniş avluya aldılar.

Tâ ileride, avlunun dibinde bir ışık üçkeninin aydınlattığı başka bir kağın üzerindeki olukta genç bir kadın, çok yukarılara kaldırdığı eteklerinin altından birer fildişi beyazlığında görünen bacaklarıyla taze ve rayihadar üzümü çiğniyordu.

Mehtap bu fildişi sütunlarda sedef akisler cilvelendiriyordu. Dirseklerin çok yukarısına kadar sıvanmış gümüş kolların nihayetinde yasemin dallar, edalı bir tavırla etekleri tutuyordu. Müskir bir koku, bu açık saçık göğüsten süzülüyormuş gibi ince ince havaya yayılıyordu. Çalışmanın verdiği hararetle kızarmış yanaklar ve nemli dudaklar bir tül yaşmakla örtülü idi. Narin burun kanatları bu nefis mehtabı titreyerek koluyordu.

Ruziye kapıya baktı ve yanaklarında bir heyecanın penbe nefesi dolaştı.

Üsük, kağının başında bir Yunan Tuncu kadar güzeldi. Viziyesi hafifce yana çarpılmış, kalenderce enseye atılmış kasketin altından gür ve siyah saçlar taşıyordu. Hafifce kemerli burun yirmi yaşındaki bu çehreye olgun bir erkek görünüşü veriyordu.

Ruziye pekmez toprağını, yarı ezilmiş üzümlerin üzerine serpti ve hafiften tuttuğu bir türkünün ritmine uyarak işiyle meşgul görüldü. Bana kalırsa, sırayı, serptiği pekmez toprağından ziyade, akideleşmiş benziyen bu şilepeli bacakların tatlandıracağı zannındayım.

Ruziye bitişik konağın ihtiyar sahibi Hacı Ağanın karısı idi. Henüz yirmi ikisini bitirmemiş, fıkır fıkır bir taze idi. Daha, bu dört karı eskitmiş yetmişlik, fakat zengin ihtiyara zorla verilmeden önce Üsük'le bir gönül geldigeçtileri olduğu söylenirdi. Birbirinin ilk gözağrısı, gençlik rüyalarının ilk heyecanı idiler.

Üsük, askere gitmeden, hemen sözlü gibi idiler. Onların birbirine alâkasını yedi mahalle öteden duymıyan kalmamıştı. Veballeri boyunlarına, oynaşmalar tehlikeli bir safhaya girmişti.

Üsük'ün askere alınması, vukuatın mecrasına bir kaya gibi tıktandı. Ve suyu hiç umulmadık bir istikamete yöneltti. Bir mart kız-

gınlığı arasıda Hacı Ağa'nın Ruziye aklına düşmüştü. Mücadeleçetin, fakat kısao'ldu. Gözyaşları, asabî buhranlar, intihar teşebbüsleri, ısrar ve tehdit karşısında fazla mukavemet edemediler.

Bir gece Ruziye, kendisini Hacı Ağanın soğuk yatağında buldu. İhtiyar, ateşli gelinin hesabını gelecek Mart'a havale etmiş olmasına rağmen dünya meyvesine kavuşmasına ramak kalmıştı. Zavallı ihtiyar, herkes için hiç te bir muamma olmıyan bu el çabukluğuna halâ hayrettedir.

Üsük, daha askerdeyken, Ruziye'nin bu vefasızlığını haber almış, ve çok içlemişti. Bir ziraat izninden faydalanarak Çorum'a geldiği zaman kahrile, emesinin kızı Ferdaneyi alımkâr olmuştu. Üsük'ün ailesi, Çördükgiller oğullarının pazara çıkmış ipliğini bu suretle muvafık bir renge boyamasından memaundurlar. Emesi bir az nazlanmışsa da çok direnmemişti. Elbette: kızdı, nazdı. . .

Ferdaneye gelince, rüyalarının jöprömiyesinin adını işitince utanmadan değil, fakat saadet ve heyecandan kıp kırmızı kesildi. Ve dudaklarından bir nefes halinde "Siz bilirsiniz,, sözleri döküldü.

İşte, bugün bu gündür Ferdane Üsük'ün karısı idi. Bütün geçmişini biliyor, fakat ona sahip olmanın zevkiyle bir kıskançlık mevzuu aramaz görünüyordu. Belki de sadece, böyle görünmeyi daha hesaplı buluyordu. Üsük, askerliğini bitirmiş, üç ay evel evine dönmüştü. Ruziye ile dargınlığının buzları çöyülmüş olmakla beraber hava sünbülü idi. İşte bir haftadır. Ruziye, Üsük'ün kara gözleri uğruna her gün Çördükgillere fahrî ırgatlık ediyor, komşuluk gayretiyle imecenin başını çekiyordu.

Ay ışığı altındaki büyük avlu, ayrıca bir lüks ile de gözleri kamaştırarak kadar çok aydınlatılmıştı. Başka memleketlerde benzerine rastlanmıyacak kadar geniş ocakta, kalın çam kütükleri çıtırtı dayarak yanıyor, çay-kazanlarında güzel kokulu pekmez, ağır fıkırdayışlarla kayınıyordu.

Üsük'ün karısı Ferdane, ocağın başında dikkatle kazandaki mayiini kıvamını tetkik ediyor. Başparmağının tırnağına koyduğu pek

mez damlaları küçük baloncular halinde yere yuvarlanıyor ve nemli toprağa karışıyor.

Ferdane, ince, dal boylu, narin bir esmer . . . İnce yaşmağının altından bir az büyükçe ağzı görünüyor. İri gözleri manâlı ve siyah. . . Yüzünün hatları aşağıya çekilmiş gibi gergin. . . bariz bir endişenin gölgeleri ve dalan gözlerinin karanlık manası, yakın bir fırtınayı haber veriyor gibidir.

Uzakta, kaysı ağacının alaca gölgesinde sürahiler, kadehler parlıyor. ve iki karaltı seziliyor.

Ruziye, pembe topuklarını açıkta bırakan terliklerini edalı ve işveli bir tavırla sürükliyerek salına salına kürenin yanına geldi. Bakışları sık sık kaysı ağacının gölgesine kayıyordu. Mağrûr bir hali vardı. Gözetlendiğinden, özlenip arzu edildiğinden emin, salınıyordu. Bütün havayı yalnız başına doldurduğunu hissediyordu. Ahretlik, arnavut kaldırımı döşenmiş avluda, takunyalarını tıkırtarak, oluktan helkelerle getirdiği şırayı, kestirilmek üzere leğenlere boşaltıyordu.

Karavulların Kezik, kollarını dirseklerine kadar sıvamış pekmez çarpıyordu. Eller presto bir tempo ile lüzuci mayyiin içine dalıp çıkıyor, bir ormanın nemli ve çürümüş yaprak kokan loşluğunda eşini çağırarak kekliklerin ötüslerini andırır yumuşak, kadifemsi bir ses gecenin sükûtunda yankılar yaparak eriyordu.

- Kak, kak, kuvak, kak, kuvak!... -

Ve tempo, bu iş ve cünbüş kaosuna usul tutuyordu; rahmetli Reji müdürünün dul ve d.le düşmüş karısı Benli Halime, udla kıvrak bir meyhaneye havası tımbırdatırken Hacı Ağanın iki yetişmiş kızı, Reyhane ve Güldane de bol bol kahkahalar ve kırılıp dökülmeler arasında türküler yakıyorlardı.

Hey güneyler, güeyler,
Güneyde odun eyler
Oğlan senin duruşun
Beni burda del'eyler.

— Devam edecek —

Minnik Kuş

Keş ke va dan sü zülür Min nik Kuş min no yar.
 Ke yun yo la dü zülür as lan ya rim dur ma gel.
 Kız oğ la m gür ce Min nik kuş min no yar. İlik döğ me
 e zülür as lan ya rim dur ma gel. Ağ le me yar ya.
 nin da yım da gal e lin koy nın da yım. Ak ye si le bir
 yar sev dim Min nik kuş min no yar. Akşam sa bah
 or da yım as lan ya rim dur ma gel

Çorum Çayhatap Türkülerinden

Minnik Kuş

Hasan Gözgörmezden derlenmiştir.

Derleyen : Sadi Leblebicioğlu

I

Kuş kayada süzülür
 Minnik kuş minnoyar
 Koyun yola düzülür
 Arslan yarım durma gel.
 Kız oğlanı görünce
 Minnik kuş minnoyar
 İlik düğme çözülür
 Arslan yarım durma gel

KAVUŞTAK

Ağlama yar yanıdayım
 Çol elin koynundayım
 Ah yenile bir yar sevdim
 Minnik kuş minnoyar
 Akşam sabah ordayım
 Arslan yarım durma gel.

II

Gidiyorum Çorum üstü
 Minnik kuş minnoyar
 Mendilim suya düştü
 Arslan yarım durma gel
 Mendilimi alırken
 Minnik kuş minnoyar
 Gönün o yere düştü
 Arslan yarım durma gel

KAVUŞTAK

III

Bir kurşun atacağım
 Minnik kuş minno yar
 Şu kuşun kanadına
 Arslan yarım durma gel
 Ah yeni le bir yar sandım
 Minnik kuş minno yar
 Köylünün inadına
 Arslan yarım durma gel

KAVUŞTAK

IV

Ekin ekilen yere
 Minnik kuş minno yar
 Sapı dökülen yere
 Arslan yarım durma gel
 Bir köylü kurban olsun
 Minnik kuş minnoyar
 Kekil dökülen yere
 Arslan yarım durma gel

KAVUŞTAK

Ozel Dilekçe

Muhterem Çorum Valisi
Bay Sahip Örg'e

9 / 4 / 945

(Dertsiz baş, Duvarda taş) olsa yine,
Kerpiçler altında, zorda kalmıştır.
(Örgü mili) derler, bir çatal iğne.
Kaygusuz başımı, derde salmıştır.

Keyfim için, ben gelmedim Çoruma,
Em aradım, marazıma (çor) uma,
Bu işde yok mudur, (Millî koruma) ?
Cepte para, tende can azalmıştır.

Öğretmenim sözde, bakıma göre,
Otuz üç yıl hizmet ettim Kültüre,
Şimdi külfet oldum, sefil ömüre..
Kader bana, birde kalem çalmıştır.

Kul Hâki, dostlara sözüm hediye,
Hor bakmayın üçe, beşe, yediye,
Hasta hane benden (şimdilik) diye,
Bilmem neden otuz lira almıştır.?

Emekliyim, elli beşdir maaşım,
Yer yüzünde yoktur, dikili taşım,
Efkârıma fayda vermez göz yaşım,
Canım cenderede, pek bunalmıştır.

Garip hastam yatar, hasta hanede,
Ben de bir konuğum; şu viranede,
Ne zevk kaldı meyde, ne peymanede,
Hayatım kasvete, game dalmıştır.

Devlet haznasından akça eksilmez,
Arık koyun, kurban deyi kesilmez,
Toklar aç olanın halinden bilmez,
Gönül bir cihetten, çok daralmıştır.

Defferdarın konuğu Merzifonlu
İskender Hâki Engin

Mecidözü İlçesi Köyleri Halk Şairleri Ağzından Derlenen Yerli Destanlar:

Derleyen: Lütfi Ünsal

1

944 senesinde bir çiçek geldi (*)
Ağlaman analar Allahtan geldi.
Nice yavruların gülbenzi soldu.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

2

Kiminden ikişer kiminden birer.
Kadir mevlam yavrulara pek kiyar.
Analar, babalar dizlerin döver.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

3

Zalim felek düşmanları güldürdü.
Küçük yavruların, boyun buruldu.
En sonunda yavruları öldürdü.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

4

Kadir mevlan muradımı vermedi.
Yavrumun derdine derman olmadı.
Kuşsaray köyünde çocuk kalmadı.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

(*) Çiçek hastalığı

5

Köyümüzde mezarlığa yakındır.
Ağlaman analar bu iş hakındır.
Dünya beter ahir zaman yakındır.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

6

Çiçek hastalığı pek zalim geldi.
Küçük yavrular sarardı soldu.
Üç gün içinde kırk yavru öldü.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

7

Anam, babam dedim gelsin yanıma.
Babam dursun bacım gelsin kıtıma.
Azrail oğlumun kıyma canına.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

8

Yavrumun derdi gayetten çoktur.
Yavrumun derdine hiç derman yoktur.
Feleğin vurduğu zehirli oktur.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

9

Yavrular küçük çektik nazımı.
Unutmak dillerini sözünü.
Kan bürüdü anaların hep gözünü.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

10

Yavrular tutuld hasta yatıyor.
Gözlerinden kanlı yaşlar döküyor.
Analar çıkmış mezarlığa bakıyor.
Çok analar ağlar gülmez bu sene.

11

Çiçek hastalığı evelden kadim.
Elleme yavruya koç kurban edim. (1)
Türküyü ben yaktım Hasandır adım.
Çok analar ağlar gülmez bu sene. (2)

(1) Edeyim yerinde kullanılıyor. Elleme, degme, yakma, düzme anlamındadır.

(2) Destani söyleyen Kuşçeray köyünden Hasan Saklavcıdır,

Diğer Destan

1

929 za devr oldu sene.
Kara bıyıkların boyandı kana,
Gör nasıl dayansın ol garip ana.
Ölüm yakışmıyor irizam (*) sana.

2

Kahpe felek heman aldı canını.
Yıktı evlerini saçtı kanını.
Teselli eyleme Elif hanımı.
Ölüm yakışmıyor İrizam sana

3

Gönül kuşu her dem yüceye konar.
Anlamaz derdimi el beni kınar.
Kahpe felek geldi elinde fener.
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

4

Mestane gözleri hilâldır kaşı.
Daha 23-24 değmedi yaşı.
Ah edip ağlıyor Hüseyin kardeşi.
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

5

Kapımızın önü ırmağa yakın.
Kır Ata bin İrizam saatın takın.
Sana nazar değer hatadan sakın.
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

6

Kapının önünden ırmak akıyor.
Felek pençe vurdu canım yakıyor.
Belgüzar boynunu bükmüş bakıyor. (1)
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

7

Kır atına bindi döner (2) belinde.
Böyle hanedan varmışdı Çorum ilinde.
Ağlar Elif ağlar bunca yolunda.
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

8

Kapının önü bağ ile bostan.
Uçurduk İrizayı altın kafesten.
Göncük Bektaş helbetder ona destan (3)
Ölüm yakışmıyor İrizam sana.

(1) Belgüzar kadın adıdır.

(2) Çorum ve köylerinde lüververe döner denir.

(3) Bu halk şairimiz Mecidözünün Orta köy bucağına bağlı Göbsen köyündendir.

Göçlerden Derlemeler :

(Bektâşi Nefes Ve Şiirlerinden)

Derleyen : Eşref ERTEKİN

Nihani (Koşma)

Melâlet vaktidir şahi cihanım
Cönül arzu eder illerimizi
Ahhbabı safa muntazır canım
Kime ifade edek hallarımızı

Düştük gurbet ile intizar ile
Ciğer yarelendi bu efkâr ile
Muhabbet edelim yarenler ile
Hudâ müyesser eder dillerimizi

Gurbet ilin zehmi hasreti nari
Cemmi adu eder leylü nehâri
Uçtu gönül mürgü etmez kararı
Soldurmadan hazan güllerimizi

Nahnü kasemnaya pekturur bendim
Vısalı yar ile şahı levendim
Eğleşmekin vakti geçti efandim
Deminen geçirdik günlerimizi

(Nihani) imdadi pirden umaram
Tabibi lukmanım mahi muhterem
Himmatli erenler eyleser kerem
Hak selâmet eder yollarımızı

(Diğer Nihani)

Medet senden derde dermanım haydar
Koma intizarda giryanım haydar
Cümlenin maksudu senden oluptur
Sensiz haram olsun devranım haydar

Nari hasrettedir dili derunum
Eriştir vuslata bürhanım haydar
Ruzü şep fikri zikrim ey şahim
Hemen didarımdır sultanım haydar

Hakın inayeti sende ayandır
Takat yok vâfına imanım haydar
Surei Hel eta şanına geldi
Hüvel evvel ahir rahmanım haydar

(Nihani) bendene eyle mürüvvet
Yolunda fedadır bir canım haydar

(Nihani) (1)

Verin muradını fakir gidinin
Aman sultan balım sen bilin halim

Şahi zeynal Abâ çardei masûm
Mehemmet bakırı Caferi Kâzım
İmamı Rızanın hakinde yüzüm
Medet sultan balım sen bilin halim

(1) Bu şiir baş tarafından noksandır.

Takıyyi ba naki askeri şahım
 (Nihaniyi) mahrum etme allahım
 Muhammet mehdidir puştu penahım
 Medet Sultan balım sen bilü halım

(Nihani) (2)

. , . elveda
 de ben seni
 Mülakat nasip eylesün hüda
 Ne sen beni unut nede ben seni

Serimize düştü hasretin nari
 Feryadi andelip leylü nehari
 Hatırdan feramüş buyurma bari
 Ne sen beni unut nede ben seni

Benim sana meylim ey çeşmi mendim
 Visali canâne ermiye kasdım
 Hak nasip ederse gül yüzlü dostum
 Ne sen beni unut nede ben seni

Tubadır kametin ol sadaları
 Yoluna eyleyim can fedâları
 Edek senin ile yar vedaları
 Ne sen beni unut nede ben seni

(Nihni) serimden getmez dumanı
 Arzuyu gönümün kaşı kemani

.

(2) Bu koşmanın baş ve ahirinden noksandır.

(Efsânevî bir ninni) (*)

Taştan bebek belediğim
 Al bağırdak dolağım [1]
 Seni haktan dilediğim
 Mevlam sana bir can versin ninni

Yolda giden yolcu kardeş
 Bizde olduk sana yoldaş
 Kır şehrinde Hacı Bektaş
 Oda sana himmet etsün ninni

(*) Bu ninni hususî elde bulunan bir Cönkten derlenmiştir. Bunun hakkında şöyle bir masal anlatırlar:

Vaktile Corum köylerinin birinde bir kadın varmış, bu kadın ve kocası çocukları olmadığından dolayı çok tasalı ve cigertleri yanık bulunuyorlarmış Her çareye baş vurmuşlar hiç bir şeyden dertlerine deva bulamamışlar ve yaşlarında çok ilerlediğinden kocada yeniden bir daha evlenmek istedi isede cesaretle edememiş karıda kocanın günlerden bir gün durmayıp evleneceğini aklına alarak gece gündüz Tanrıdan kendisine bir çocuk vermesini isteyerek dua eder ağlarmış. Yine günlerden bir gün tarlada arpa yolarken tepede taşlık bir çalda bir ağaç gölgesine oturmuş düşünürmüş orada çal taşları içinde ufak çocuk büyüklüğünde yuvarlak ufacık birde baş gibi bir tarafında bir çıkıntısı olan bir taş gözüne çarpmış aman Tanrım nede güzel bir bebeğe benziyor diye taşı alıp bağrına basmış ve akşam eve dönerken beraberce taşıda evine getirmiş ve bu taşı çocuk gibi kundağa koyarak beşiğe belemiş yukarıya yazdığımız Ninniye kendinden uydurup okuyarak taşla Tanrıdan can vermesini ağlaya ve sızlıyarak yalvarmağa dilemeğe başlamiş. Gece sabaha karşıtan yeri ışırken peşikte bir deprenme olmuş kadın beşiğin üstünü açmış birde ne görsüü taş canlanmış aksıra tıksıra annesinin yüzüne bakıp duruyor. Kadıncağız şaşırmış, ben nicidiyim sütüm yokki mememi emzireyim diye memelerine sarılmış bakmışki; memeleri sütle dolmuş. Kocasıda o gece başka köyde bulunuyormuş, müjdecî göndermiş,

Gök yüzünde vardır Ülker
Ciğerciğim yanar tüter
Konyadaki Munla Hunkâr
Oda sana himmet etsün ninni

Yolda giden yolcu baba
Tütün tüter kaba kaba
Osmancıkta Koyun Baba
Oda sana himmet etsün ninni

Hafızlar okur vedduha
İreçberler derler hoha
Çorumda Sultan Lenduha
Oda sana himmet etsün ninni

Elime takdım gelebi
Dolaştım Şamı Halebi
Danında Elvan Çelebi
Oda sana himmet etsün ninni

Kâmilimin benzi kanlı
Yetmiş üç ananın sinni
Beytullahda Kara donlu
Oda sana himmet etsün ninni

gelmiş oda sevinmiş bütün köy bu vakadan alt üst olmuş. etraf köylerden hatta uzak uzak şehirlerden güruh güruh halk, çocuğu görmiye gelirlermiş.

Kadıncağız zaten taşı beşiğe belerken adını Kâmil koymuş olduğundan değıştirmeğe lüzum görmemişler. Büyümüş koca bir gişi olmuş ölene kadar bu adla çağrılmıştır.

[1] Bağrdak bir metro uzunluğunda ve otuz santim genişliğinde bir tarafta beşiğin yanına bekidilmiş ve diğer tarafına da oklağı gibi bir düzgün deynek pezeğine sokulup beşiğin içindeki çocuğun üstünden aşırılıp. beşiğin diğer tarafına bağlanan beze derler. Zenginler bu bağı güzel ve değerli kumaşlardan yaparlar.

Anan adı, Meryem hatun
Alayım canını satın
Cesedini vermiş bütün
Mevlam sana bir can versün ninni

Kâmilimin kaşı hilâl
Yanakları âbü zülâl
Sinapdaki Seyid Bilâl
Oda sana himmet etsün ninni

Oyanuben kalktım erken
Gemilerde olur yelken
Dağ içinde Seydim Sultan
Oda sana himmet etsün ninni

Al gerdeğe girdimola
Çal kızını aldımola
Acep müjde oldumola
Mevlâm sana bir can versün ninni

Evimizin Mart Ayı Çalışmalarından

- 1 — Bütün Şubelerimiz komite seçimlerini yapmışlardır. Şube komiteleri arasında iş bölümü yaparak çalışma programlarını düzenlemişler ve programa uygun çalışmasına hız vermişlerdir.
- 2 — İlkokul öğretmenleri tarafından Çocuk Esirgeme Kurumu yararına hazırlanan (Zehirli Kucak) adlı piyos Temsil Kolumuzun yardımıyla sahneye konulmuştur.
- 3 — Salon ve açık hava sporları düzgün olarak yapılmıştır.
- 4 — Kütüphanemiz belirli saatlerde açılmış ve pek çok yurdda şua okuma ve inceleme yapmalarına imkân kazandırmıştır.
- 5 — Müzik dershanesinin faaliyetleri hızla ilerlemekte ve buna paralel olarak saz ve milli hava, milli oyunlar kursları da çalışmalarını yürütmüşlerdir.
- 6 — Evimizde açılmış bulunan "A," okuma dershanesinin imtihanları yapılmıştır. 23 çirak öğrenci diploma almağa hak kazanmıştır.
- 7 — Ceza evinde açık bulunan (A, B) okuma kurslarının tedrisatı devam etmektedir.
- 8 — Evimizde polikiliğinde Mart ayı içinde muayene edilenlerin sayısı : Dahiliye 159, Hariciye 35, Kadın hastalıkları 11, Çocuk hastalıkları 5, Cilt firengi 4, Burun, kulak 2, Akıl hastalıkları 1, İdrar 1, Göz hastalıkları 1 ki ceman 219 zu bulmuştur.

Çorumda ve Osmaniçta bulunan Beyler Çelebi vakıflarına ve bu vakıf ile sonradan ilgilenen vakıflara ait vesikalar [1]

No: 396

Emzaytü hazihil sâk bi ikrariküm harerrehül fokir ileyh süphanehu ve teâlâ Mustafa el kadı bi Mecidözü

(Möhür)

(Alemin fabrine yarep) (Hemcivar ola Mustafa)

Sebete mazmunuhu bi imza i harrerehül fakir ileyhi süphanehu ve teala esseyyid Mustafa elnaib bi Mecidözü ufiye anh

(Möhür)

(Bende'i samed esseyyid) (Mustafa bin Mehmet)

El emrü kemâ hurrire fih elabdül fakir ileyh süphanehu ve tealâ seyyid Mehmet elkadı bi Mecidözü

Möhür okunmuyor

Tahriri kitap oldurki :

Hususı atilbeyanın mahallinde istima ve tahriri iltimas olunma-

[1] Bu vakfı vâkıfı Beyler Çelebi denilen zatın mezarı Çorumda Hıdırlık mahallesinde hususî bir yapı altındadır. Osmaniçtaki Osman Gazi ile olan karabeti hakkında elimizde henüz açık bir vesika yok isede neşredilecek vesikalar bunu andırmaktadır.

Çorumdaki Muzafferredin Beyler Çelebi camiinin minberinin ve minberin kapısı üzerindeki kitabesinin ve camiin tavanının göbek kısmının fotoğrafları «Çorumlu» nun 1, 2, 4 üncü sayılarında çıkmıştır.

Beyler Çelebinin Çorum «Abdal ata» köyündeki Abdalata zaviyesine mahsus bir vakfiyesi ve buna ait Sayın Bay Neşet Köseoğlunun bir makalesi yine derginin 3 üncü sayısında ve «Muzaffer Paşa camii minberi» başlıklı Bay Süleyman Köstekçiye âit bir makalesinde 4 üncü sayısında çıkmıştır.

Çorumda Muzaffer Paşa camii, Medrese camii diye anılan bu cami şimdi tasnif harici tutularak satılmış ve yıkılmış bir yığın toprak halindedir. Minberi ise çarşı içinde bulunan Hamit camiine nakledilerek tahripten kurtarılmıştır.

Şimdi mevcut ve Küpür oğlunun sonradan yaptığı tamir sebeble Küpür hamamı diye anılan hamama da evvelce Beyler Çelebi Hamamı denildiği söylenmektedir.

ğın bu fakir zoyli vesikada isimleri muharrer olan sahitler ile Çorumda vaki Camii Kebirde sofi Şeyh Mehmet cüz hâni evkaf kuralarına baberati alişan mütevellisi olan zuhrül akran işbu baisi hazel kitap evladı vakıftan Mehmet bin hacı Apdi ile Mecidözü kazası muzafatından kara Hacip nam karye sinuru dahilinde olan Kaplan alanı nam mevziâ varulup akdi meclisi şer'i şerif olundukta yine Çorumda sakin olan elhacı İlyas evkafına müteveli olan Ömer bin şeyh İbrahim mahzarında üzerine dava ve takriri kelâm edip hala mü naziun fih olan Kaplan alanı berati padişahi le mütevellisi olduğum cüzhanlık evkaf kuralarından Kara Hacip nam karye hududu dahilinde yirmi seneden mütecaviz vakfı şerif için zaptedip ve benden mükaddem otuz seneden mütecavizdir pederim Hacı Apti zaptetmişken zapta mani olup bi hasebişşeri sual olunup ihkakı hak olunmak matlubumdur dedikte gabbessüal mezbur Hacı İlyas evkafı mütevellisi Ömer bin Şeyh İbrahim nam kimesne cevabında halâ mütevellisi olduğum ceddin Hacı İlyas (2) evkafı kuralarından Zile kazası muzafatından Baydığın nam karye ile sınırdaş olmağın mezbur Baydığın karyesi hududundadır. Kara Hacip nam karye hududu dahilinden olduğü malumum değildir. Deyu defile mukabele edicek müteveli'i mezbur Mehmet bin Hacı Apdi den sıtkı makaline mutabık bayyine talep olundukta uduli ricalden Ahmet bin . . ve Hasan bin . . ve Gülap bin mansur ve sair civarında olan müsün ve ihtiyarlardan olan bi garaz müslüminden Veli ve Hasan ve Hüseyin ve sairelerinden cemmi gafir ce'i kesir li eclişşehade meclisi şer'a hazırun olup gabbel istişhad cevaplarında Kara Hacip nam karyenin hududu Kızıl Opriktan Kızıl Kaçıkâ varıncaya dek ve Kızıl Kaçıktan Çukurdın belenine varıncıyadek ve Çukurdın beleninden Mantık tepesine namı diğer Gök Üyüğe varıncıyadek ve Gök Üyükten Balık Kayaya varıncıyadek ve Balık Kayadan tarıkı amme varıncıyadek ve tarıkı ammeden Kublek köyüne varıncıyadek ve Kublek köyünden Alpeki çukuruna Alpeki çukurundan Yağlı dereye ve Yağlı dereden Kadılar başına andan Tarıkâ andan Hüyüğe ve andan . . . Ortalıkâ ve Musa köyüne varıncıyadek Kara Hacip nam karyenin toprağıdır. Ve mezbur Kaplan Alanı Kara Hacib hududu dahilindedir. Bizler bu vecih üzre şehadet ederiz deyu alâ tarıkı şehade haber vermeğın mezbur Ömer bin Şeyh İbrahim bi vechin muarazadan meni birle mavêka bittalep

talibe defi ve ita olundu ledeyil hæce müzekkiri macera ola hurrire fi evasıtı Zilhicce'i şerif sene hams ve elf 1005

Ş U H U D Ü L H A L

Pir Veli Fekih
İbni Ali Bey

Ahmet bey
Cüнди

Hasan bin
Mansur

Ahmet Bey İbni Sefer

Halil Bin Sefer
Ve gayrihim minel hazırun

No. 397

Berati şerifi alişan sami mekân sultani
ve tuğyari garrayı cihan bani'i
hakani budurki

Çorum kurbinde vaki Beyler Çelebi türbesinde Serçe köy demekle maruf karyeden tahminen yevmi bir akça ile türbede huddam olan Eyyup fevt olup oğlu Derviş Halil hizmete kadir olmamağın niçe sene Edai hizmet olunmayup mahlul olmağın işbu rafii tevkii rafii seadeti hakani çırak hulife mahal olmağile tevcih olunup berati şerif recasına Kadısı Ahmet arz etmeğın sadaka edüp bu berati hümayunumu verdim. Ve buyurdumki varup anda türbe han olup hizmeti lâzımsın müedda kıldıktan sonra tahminen yevmi bir akçaya mutasarrıf olup vakfın ruhi ve devami devletim için düaya müdave met göstere kimesne mani olmaya şöyle bileler alâmeti şerife itimad kılalar hurrire fi evahiri Şabani şerif sene ihda ve erbain ve elf 1041

Bi Makami Kostantaniye

No. 398

Berati şeriti alişan sami mekâni sultani
ve toğrayı cihan senedi hakani oldurki

Çorumda Kapaklı nam mezraa dersiamlık tamam malikânesine Osmanlıkta İnce Suyu Sağır nam malikânesi ve Kargının nisif malikânesi ve Gövercinlik malikânesinin nisfi vakıf olup Çorumda Cami Kebirde tetris şartile muzafferiyeye meddresesinin rübi hisse malikânemize mutasarrıf olmak üzere esseyyid Mehmet ve esseyyid Abdürrahim . . . üzerlerinde iken mezkûr Abdürrahim fevt olu yeri

Hali ve hissese mahlul olmağıle mahlulundan ledeyil imtihan istihkakı zahir ve nümayan olan işbu rayi'i tevki'i refi' üşşanı Hâkani Hasan İbni Mehmet zide ilmuhuye tevcih ve yedine Berati Alişan verilmeğın recasına Çorum naibi Hasanı Fevzi zide ilmuhu arz etmeğın mucibince tevcih olunmak üzere alemil ulemail mütebahhirin efdal ül fudalâ ül Müteverri'in bil fi'il Şeyh ül Islâm haddi zade Mevlânâ Esseyyid Abdullah Edâmallahü Teâlâ fezailehu işaret etmekle işareti mucibince tevcih olunmak fermanım olmağın hakkında mezidi inayeti Padişahanem zuhure getirüp bin iki yüz yirmi dokuz senesi Recebinin yedinci günü tarihile müverrah verilen rüüsü hümayunum mucibince bu Berati hümayunu verdim ve buyurdumki mezbur Hasan İbni Mehmet zide ilmuhu varup müteveffayı merkumun mahlulundan tetris şartile malikâne'i mezkûre hissedarlığına Mutasarrıf olup edayi hizmet eyledikten sonra bundan evvel Müderis olan malikâne'i mezbur hisselerine ne vechile Mutasarrıf ola gelmişler ise merkondahi ol vechile Mutasarrıf olup işbu Berati Alişanıma muğayir tarafı aherden hiç bir ferd dahlü tearruz kılmayalar şöyle bileler alameti şerifime itimad kılalalar tahriren filyevmissalis aşer min Recebül ferd sene tisiğ ve işrin ve mieteyu ve elf

1229

Nemikat Bimahruse'i Kostantiniyye

No: 399

Çorumda vaki merhum Muzaffer Paşa bina eylediği Cami'i Şerifte İmam olanlara bade salât ül subuh tilâvet olunmak üzere eshabi Hayratten Gümüş oğlu Hacı Müstafa nam sahib ül Hayrın vahfı şart eylediği bir bap Saraç dükkânı ber muçibi şarti vakıf Cami'i mezburde İmam olan kimseler yasini şerif tilâvet edüp dükkânı mezpurun Mütevellisi olan erbabi istihkaktan işbu rafi'i tevki'i refi'i şanı hakâni Ömer Halifenin bilfil Berati şerif üzerinde olup lâkin Tahti Ali Bahti Osmanı üzere Culusu hümayun seadet makamum vaki olmağın derseadetimde yedine mücaddeden Berati alişan verilmek babında yedinde olan Atik Berat mucibince inayet talep etmeği sadaka edüp bu Berati Hümayuni verdim ve buyurdumki badel yevim merkum varup zikrolunan bir bap dükkânın kemakan Mütevellisi olup hizmeti lâzılmasın mer'i ve müdda kıldıktan sonra

ber vechi hasbi Mutasarrıf olup vâkıfın ruhi ve devamı ömrü Devletimçin düaya müdavemet göstere olbapda şöyle bileler alâmeti şerife itimad kılalar tahriren filyevm ül hamisvel işrin fi şehri Rebiül evvel sene seman ve semânin ve mi'e ve Elf 1188

Be mekame Kostantaniye

No: 400

Erbabi istihkaktan işbu rafi'i tevki'i refi'i şanı Hâkani Yusuf Halife ibni İbrahim zide ilmuhu divanı Hümayunuma arzuhal edüp Çorumda vaki Kapaklı mezreasının dersiamlık tamam malikânesile Osmancıkta nısf malikâne Gövercinlik ve nısf malikâne Kargı ve İncesuyu sağır tamam malikânesi vakfının Çorumda Muzafferiyeye medresesinde Cami'i Kebirde ba şartı tetris sümün hisse malikâne Mutasarrıflığı Hasan ibni Mehmedin üzerinbe iken bilâ veled fevt olup yeri hali ve sümün hissese mahlul olmağıle mahlulundan gendüye tevcih ve yedine Berati Şerifi alişan verilmek babında istitayi inayet etmeğın ber vechi istita tevcih olunmak üzere alemül ulâmâi mütebahhirin bilfi'il Şeyh ül Islâm mekki zede Mevlâna Mustafayı Asım Edamallahü Teâla Fezâilühu işaret etmekle işareti mucibince tevcih olunmak Fermanım olmağın hakkında mezidi inayeti Padişahanem zuhure getirüp bin iki yüz otuz dokuz senesi Cemaziyel Ahirinin salhi günü tarihile müverrah verilen rüüsü hümayunum mucibince bu Bsrati Hümayunumu verdim ve Buyurdumki mezbur Yusuf Halife ibni İbrahim zide ilmuhu varup müteveffayı mezburun mahlulundan Cami'i mezburde tetris şartile sümün hisse malikâne'i mezkûre Mutasarrıf olup hizmeti lâzılmasın mer'a ve müedda kıldıktan sonra işbu Berati alişanıme muğayir zabtı rabtına tarafı aherden hiç bir ferd manı ve mezahim olmayup bir dürlü dahil ve tearruz kılmayalar Şöyle bileler ve Alâmeti Şerifeme İtimat kılâlar tahriren filyevmi tasi Şehri Receb ül ferd sene tisin ve selâsin ve mieteyn ve Elf 1239

Be Makamı Kostantiniyyet ül Mahrusa

Muzaffer Paşa Camini sonradan tamir eden
Hacı Vaiz oğlu Ali Ağanın vakfiyesi suretidir

No. 401

Elhamdüllahillezi cealel sadekatil Celileiyeti sebeben lil Necati minennar vessalâti vesselâm alâ seyyidina Muhammedin yeşfaul müz-

nibine yevmelhasri velkarar ve alâ Alihi ve Eshabihil ebrar. Emma badü işbu kitabı Sıhhat nısabın tahrir ve imlâsına bais ve badi oldurki Çorum Kazasında Cami'i Kebir mahallesinde sakin ehâlden sahibül hayrati velhasanat Hacı Vaiz oğlu Esseyyid Ali ağa ibni Mehmet ağa tarafından ber vechi ati ikrare vekilli müsecceli şerisi olduğu ber nehci şeri sabit ve sübuti vekâletine hükmü şer'i lâhik olan kazai mezbur ulemasından Kara Ali zade Esseyyidi Osmani Hilmi Efendi ibni Abdurrahman Efendi Meclisi şer'i şerifi Enverde vakfiatilbeyane lieclil tescil Müteveli nasbu tayin eylediğini Tombuş zade Esseyyid Ali bin Ömer mahzarlarında bil vekâle ikrari tam ve takriri kelâm edüp müekkilim merkum Esseyyid Ali ağa atyabı malından ifraz eylediği bin yedi yüz kuruşu hasbeten lillâhissemed vakfı sahipl müebbed ve habsi sarihi mücellid ile vakfı ve habsedüp şöyle şart eylediki mebla'i mezbur bin yedi yüz kuruş ba yedi müteveli rehni kavi veya kefilî millî ile senevi ziyade ve noksan olmayup ve kalemiyye namile dahi bir nesne alıtmayup alâ vechil halâl onu on buçuktan hisap üzre istirbah olunup kazai mezburde vaki Muzaffer Paşa ve nami diğer Medrese Cami'i şerifinde üç vakit ki sabah öyle va ikindi Namazlarında İmam olup edayi selât eden kimseye hasıl olan ribhinden senede yüz on üç buçuk kuruş vazife verile ve mahalle'i mezburde vaki müceddeden bina ve takmiline muvaffak olduğu Çeşmenin ve Eetva Hanenin tamir ve termimine ribhi mezburde beher sene iktiza ettikçe otuz yedi buçuk kuruş sarf olunan ve ve ribhi mezburden on beş kuruş kazai mezkûr civarında Hıdırlık nam mahalde medfun Suheybi Rumi Radıyallahü Teâlâ Hazretlerinin Cami'i Şerifinde ber vechi mutat leyâlîde ikadi şem'ine sarfoluna ve ribhi mezkûrden yirmi iki buçuk kuruş kazai mezburde Sancaktar Mahallesi Cami'i şerifinde leyâlîde ikad olunacak şem'ine sarfoluna ve ribhi mezkûrden yedi buçuk kuruş kürkciyan sukunda bir aded su musluğu Sakisine ve tamir ve termimine harç ve sarfölna ve müekkilim merkumun kürkciyan sukunda vaki müstekilleu yedinde milki olan malumul hudud bir bab dükkâni raici vakti hal üzre ba yedi Müteveli icar olunup senevi icari mezkûrden hasıl olan malum ül miktar meblâğ âyeti kerimeden cüz tilâvet ve sevabını ruhuma ihda eden Hıffaza verile meblâğı mezkûr bin yediyüz kuruş ile dükkâni mezkûr müekkilli'im merkum

ketbolundu ve yedi Esseyyid Ali Ağa fariğân anışsevağıl Müteveli'i merkume teslim oldahi vakfiyet üzre kabız ve teslim ve sair Mütevelilerin Evkafta tasarrufları gibi tasarruf eyledi dedikte gabbettasdıki şer'i vekli merkum vakfı mezkuden bilvekâle Rucuğ de Mevkufu müekkili merkumun milkiyyetine istirdat ve müteveli'i merkum teslimden imtina ile hakimi müvekkii sadri kitap toba lehu ve hasune meab hazretleri huzurunda kema hüvelmastur fil kütübül fikhiyye müterafiân ve her biri faslı hasma taliban olduklarında hakimi mumailiyh esbagallahu tealâ niamehu aleyh hazretleri dahi alimen bilhilâfilvaki beynel eimmetül müctehidin alâ kavli men yerahü hasen minel eimme vakfı mezkûrün evvelen sıhhatine saniyen lüzumine hükmü sahihi şer'i ve kaza'i sarihi meri etmeğın vakfı mezbur sahih ve lâzım olup min bait nakza mecal muhal ve adimül ihtimal olduğu (feman beddelehu bade ma semina bu fe innema ismuhu aallezine yübeddiluneh inallahe sem'ün alim) ve ecril vakifi ael hayyil cevadül kerim cera zalik tahriren filyevmissadis min saferül hayir li sene sittin ve meteyn ve elf 1260

Ş U H U D Ü L H A L

Küpeli hafız efendi	İbek oğlu Esseyyit Osman Ağa	Kasnaklı oğlu Esseyyid Mustafa
Yazıcı oğlu Esseyyid Ahmet Ağa		Dursun oğlu Derviş Hacı Hasan
Kadı zade Esseyyid Osman Efendi	İbek oğlu Esseyyid Hacı	Süveyyiş oğlu Seyyid Hasan
Enbiya oğlu Hafız	Kıl Yusuf oğlu Muhsin	Ve gayrihim minel hazırın

No. 402

Bin ikiyüz ellibeş senesi Rebiül Âhîrinin on dokuzuncu günü tah-tı âli bahtı osmanüzre culusü hümayun vaki olup umumen tecdidî berat olunmak kaide'i mer'iyeyi saltanatı seniyyeden bulunduğuna binaen nazareti evkafı hümayunn mülûkânâme mülhak bulunan Çorumda vaki Kapaklı mezrasının rüsumluk tamamen malikânesiyle Osmancıkta nısıf malikâne Güvercinlik ve nısıf malikâne Kargu ve

İnce Suyu sağır tamam malikanesi vakfının Çorumda Muzafferiyye medresesinde Camii Serifî Kebirde ba şartı tetris sümün hisse malikâne mütasarrıflığı işbu rayı'î terfi'î rafi'ışseni hakâni Yusuf halife ibni İbrahim zide ilmuhu yedinde olan berati atiki der aliyyeme getirüp tecdidin rica etmeğinden naşi kuyude müracaat olundukta mütasarrıflığı mezkûr bin ikiyüz otuzdokuz senesi Cemaziyelâhirinin salhi tarihile mumaileyhin elyevim uhdesinde olduğu tebeyün etmiş olduğundan kaydi ve atik berat mucebince yedine tecdiden berat verilmiştir. Tahriren fi yevmissalis min Şehrişşabani şerif sene isna ve seb'in ve mietyin ve elf 1272

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde bir çıktı *
Akpınar	Niğde	Ayda bir
Aksu	Giresun	"
Başpınar	G. Antep	"
Burdur	Burdur	"
Çorumlu	Çorum	"
Dranaz	Sinop	"
Doğuş	Kars	"
IV Eylül	Sivas	"
Duygular	Bolu	"
Edirne	Edirne	"
Erciyeş	Kayseri	"
Fikirler	İzmir	15 günde bir
Gediz	Manisa	Ayda bir
Görüşler	Adana	"
H. B. haberleri	Eminönü	"
İçel	Mersin	"
Inan	Trabzon	"
Inanç	Denizli	"
Karacağtağ	Diyarbakır	"
Karacelmas	Zonguldak	ayda bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	"
K. Menderes	Tire	"
19 Mayıs	Samsun	"
Porsuk (Halkevi)	Eskişehir	"
Taşpınar	Afyon	"
Türk Akdeniz	Antalya	"
Uludağ	Bursa	"
Ün	Isparta	"
Yeni Türk	Eminönü	"

ABONA ŞARTLARI

sayısı (20)

Yılığın 12 sayı olarak [240] kuruş

Mes'ul Müdür : NURİ UĞUR

52
ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi Tarafından
Ayda Bir Çıkarılır

Kuruluşu : Nisan 1938

SAYI : 55

1 MAYIS 1945

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Basınevî